

skom konzervatoriju u México Cityju, a 1964—65 lektor na Univerzitetu u St. Louisu (Missouri).

DJELA. ORKESTRALNA: simfonija, 1945; *Capricho concertante* za komorni orkestar, 1943; *Concierto da cámara*, 1944; *suita Homenaje a la Tona-dilla*, 1947; *Tres Versiones Sinfónicas*, 1953 (prva nagrada na 1. muzičkom festivalu Latinske Amerike u Caracasu); *Danzas Sinfónicas*, 1955; *Concierto grosso*, 1958. — **KOMORNA:** kvintet s klarinetom, 1944; gudački kvartet, 1951; *Partita* za komorni ansambl, 1964. — Kompozicije za klavir (sonata, 1946). — **VOKALNA:** *Himnu ad Galli Cantum* za sopran, flautu, obou, klarinet, harfu i gudački kvartet, 1956; *Tres Cantigas del Rey* za sopran, čembalo, gudače i udaraljke, 1960. Zborovi: *Romance de Fontefrida*, 1943; *Suite de Canciones de Juan del Encina con un Homenaje Final*, 1947; *Crucifixus*, 1953.

LIT.: A. Carpentier, *La Música en Cuba*, México 1946.

ORCHESTRION, 1. mehanički instrument, kombinacija klavira i orgulja. Konstruirao ga je Th. A. Kunz 1791 u Pragu. U dotjeranoj verziji praških graditelja instrumenata I. i Th. Stilla i K. Schmida o. je imao 230 žica i 360 svirala s više od 100 registara, 4 manuala i pedal, te ugrađenu napravu za crescendo (*jalousie*), a bio je prenosiv poput portativna. Na takvu je instrumentu koncertirao Abbé Vogler.

2. Vrsta mehaničkih orgulja što ih je konstruirao F. Th. Kaufmann 1851 u Dresdenu. Instrument je imao snažne jezičnjake koji su s pomoću različitih limenih naprava mijenjali temeljnu boju tona i uspješno oponašali zvuk limenog orkestra. K. Ko.

ORDINARIUM MISSAE (lat.), do Drugoga vatikanskog koncila (1962—65) naziv za pjevanje dijelove mise, koji se unatoč razlici među bogdanima nikada nisu mijenjali. To su: *Kyrie*, *Gloria*, *Credo*, *Sanctus*, *Benedictus* i *Agnus Dei*. Nasuprot tim tzv. nepromjenljivim dijelovima mise, promjenljivi (→ *Proprium missae*) su za svaki blagdan drukčiji, u tekstovnom i u muzičkom pogledu (*Intruit*, *Graduale*, *Tractus* itd.). Do XI st. o. m. pjevao je kler sam ili u zajednici s prisutnim vjernicima (osobito u Galiji), pa su zato i napjevi bili jednostavniji; kasnije ta je dužnost prešla na scholu cantorum, što je ostavilo traga i u muzičkoj obradbi jer su napjevi prošireni i iskičeni bogatim melizmima. Prema dokumentu koncila (*Constitutio de sacra liturgia*, 1963) dijelovi mise više nisu strogo podijeljeni na o. m. i proprium missae, premda su u obnovljenom misnom obredu zadržani stavci nekadašnjega ordinarijuma missae.

LIT.: M. Hermesdorff, *Die wichtigsten Singweisen des Ordinarium Missae*, Gregoriusblätter, 1879. — M. Sigh, *Die Geschichte des Ordinarium Missae in der deutschen Choralüberlieferung* (2 sv.), Regensburg 1911. — P. Wagner, *Geschichte der Messe*, I, Leipzig 1913. — Y. Delaporte, *Les Chants de l'ordinaire de la messe d'après les documents chartains*, Revue grégorienne, 1921. — A. Cabrol, *The Mass, its Doctrine and History*, 1931. — S. Kroon, *Ordinarium Missae*, Lund 1953. A. Vi.

ORDRE (franc. *red, niz*), naziv, koji su F. Couperin i njegovi francuski suvremenici upotrebljavali za suitu. U odredu, kao i u suiti, zadržano je jedinstvo tonaliteta, ali za razliku od suite stavci ordrea, koji su često mnogobrojni (kod Couperina čak i 23), obično su programskoga karaktera, te nose naslove, a veza s plesnim shemama kod njih je mnogo slabija nego u stavcima suite.

OREFICE, Giacomo, talijanski kompozitor i pijanist (Vicenza, 27. VIII 1865 — Milano, 22. XII 1922). Studirao pravo; 1885 diplomirao na Konzervatoriju u Bologni kompoziciju i klavir (L. Mancinelli, A. Busi). Osnovao društvo *Società degli amici della musica* (1904), bio profesor kompozicije na Milanском konzervatoriju (od 1909) i kritičar lista *Secolo* (od 1920). Njegova je muzika tehnički dotjerana. U klavirskim kompozicijama iskorišćuje impresionističke, a u operama verističke elemente. Istakao se kao muzički estetičar i pedagog.

DJELA. ORKESTRALNA: simfonija u d-molu, 1911. Tri suite: *Sinfonia del bosco*, 1898, *Anacronistiche*, 1917 i *Laudi francescane*, 1920. — **KOMORNA:** klavirski trio, 1912; varijacije *Riflessi ed ombre* za klavirski kvintet, 1916; 2 sonate za violinu i klavir, u e-molu, 1911 i u D-duru, 1913; sonata za violinu ili violončelo i klavir u F-duru, 1919. — **KLAVIRSKA:** *Crepuscoli*, 1904; *Quadri di Boecclini*, 1905; *Miraggi*, 1906; *Preludi del mare*, 1913; preludij i fuga. — **DRAMSKA:** opere: *L'Oasi*, 1885; *Mariska*, 1889; *Consuelo*, 1895; *Il Gladiatore*, 1898; *Chopin* (prema Chopinovoj muzici), 1901; *Cecilia*, 1902; *Mosè*, 1905; *Il Pane altrui*, 1907; *Radda*, 1913 i *Castello dei sogni* (neizv.). Balet *La Soubrette*, 1907. — Solo-pjesme. — **SPISI:** *La Crisi del nazionalismo musicale*, RMI, 1917; *Conservatorio o università musicale*, ibid., 1918; L. Mancinelli, 1921. — Instrumentirao Monteverdijeva *Orfeja*, 1909.

LIT.: P. P. Hoffer, *Giacomo Orefice*, MGG, X, 1962.

OREL, Alfred, austrijski muzikolog (Beč, 3. VII 1889 — 11. IV 1967). Završio pravo; od 1917 studirao muzikologiju (G. Adler); promovirao 1919. God. 1918—38 pročelnik muzičke zbirke Gradske knjižnice u Beču; habilitirao se 1922 te 1929—45 bio profesor Bečkog univerziteta. U razdoblju 1940—45 vodio *Sonderreferat für Wiener Musikforschung* grada Beča. Orelova bogata muzikološka ostavština posvećena je pretežno muzičkoj prošlosti Beča i likovima velikih majstora koji su u njemu djelovali: W. A. Mozartu, L. v. Beethovenu, F. Schubertu i, osobito, A. Bruckneru. Sa R. Haasom uređivao je izdanje cjelokupnih djela A. Brucknera.

DJELA. SPISI (izbor): *Unbekannte Frühwerke A. Bruckners*, 1921; *Anton Bruckner ... Das Werk, der Künstler, die Zeit*, 1925; *Wiener Musikerbriefe aus zwei Jahrhunderten*, 1925; *Franz Schubert*, 1925; *Beethoven*, 1927; *Das Werden*

der musikalischen Formen, 1933; *Kirchenmusikalische Liturgik*, 1936; *Anton Bruckner. Sein Leben in Bildern*, 1936; *Aufsätze und Vorträge*, 1939; *Ein Harmonielehrbuch bei Anton Bruckner*, 1940; *Der junge Schubert*, 1940; *Mozarts deutscher Weg*, 1941 (II izd. 1944); *Mozart in Wien*, 1944; *Wiener Musik*, 1947; *Johannes Brahms*, 1948; *Hugo Wolf*, 1948; *Musikstadt Wien*, 1953; *Bruckner-Brevier. Briefe, Dokumente, Berichte*, 1953; *Mozart — Gloria mundi*, 1956; *J. Brahms und Julius Allgeyer. Eine Künstlerfreundschaft in Briefen*, 1964. Čko 50 studija u kolektivnim publikacijama; članci i dr. — **IZDANJA:** *Trienter Codices IV. Auswahl* (sa R. Fickerom), DTÖ, LIII, 1920; *Ein Wiener Beethovenbuch*, 1921; A. Bruckner, uvertira u g-molu, 1921; J. Lanner, *Tänze und Walzer*, DTÖ, LXV, 1926; A. Bruckner, IX. simfonija, nadalje *Entwürfe und Skizzen zur IX. Symphonie* i *Vier Orchesterstücke*, sve u izdanju cjelokupnih djela, 1934; W. A. Mozart, *Apollo und Hyacinth*, Neue Mozart-Ausgabe, 1959 i dr. — Orelu su posvećene dvije spomenice: prigodom 50. rođendana (izd. F. Racke) 1939 i prigodom 70. godišnjice (izd. H. Federhofer), 1959.

OREL, Dobroslav, češki muzikolog (Ronov nad Doubravou, 15. XII 1870 — Prag, 18. II 1942). Najprije studirao teologiju (kompoziciju privatno kod V. Nováka), a zatim muzikologiju, na Praškom i Bečkom univerzitetu (O. Hostinský, G. Adler). Predavao crkvenu muziku na Praškom konzervatoriju (1916—19), uređivao časopis *Cyril*, a od 1921 do 1939 predavao muzikologiju na Univerzitetu u Bratislavi. Svestran muzikolog, najznačajniji doprinos povijesti muzike dao je s djelima o srednjovjekovnoj himnologiji i češkoj muzici XVI st.

DJELA. SPISI: *Rukověť chorálů římského*, 1899; *Der Mensuralcodex Specidnik* (dissertacija), 1914; *Kanonál Franušů*, 1921; *Počátky umělého vícehlásu v Čechách*, 1922; *Jan Levoslav Bella*, 1924; *František Liszt a Bratislava*, 1925; *Beethovenovy vztahy ke slovensku*, Hudební rozhledy, 1926—27; *Jan Levoslav Bella*, Tempo, 1933—34; *Tschechoslowaken u Handbuch der Musikgeschichte* G. Adlera (II izd.), 1930; *Die Stilarten der Mehrstimmigkeit des 15. und 16. Jahrhunderts in Böhmen*, Festschrift u čast G. Adlera, 1930; *Jana Tábořského proza o mistru Janu z Husince*, 1932; *Stefan Fajnor slovenský skladatel*, 1935; *Hudební prvky svatováclavské*, 1937.

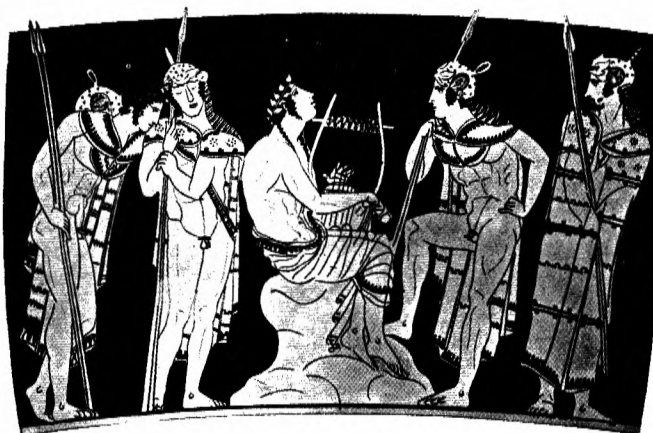
IZDANJA: liturgijske pjesmarice *Graduale parvum*, 1910 i *Proprium provinciae Pragensis ad Graduale Romanum*, 1913 (obje sa M. Springerom); *Mariánské nápěvy*, 1912 (sa Hejčlom); *Český kanonál*, 1921.

LIT.: C. Sychra, Dobroslav Orel, Cyril, 1942. — J. Potůček, *Súpis slovenských hudobnoteoretických prác*, Bratislava 1955. — J. Bužga, Dobroslav Orel, MGG, X, 1962.

OREL, Rihard, kompozitor i melograf (Prvačina, Gorica, 29. XI 1881 — Gorica, 12. I 1966). Muziku učio na učiteljskoj školi u Kopru i 1914—15 u Beču. Djelovao kao učitelj u Slovenskom primorju i u Italiji, 1945—47 didaktički direktor slovenskih škola u okolici Gorice. Kompozitor romantičnoga pravca. Crkvena je djela izgradio u polifonnom stilu. Bavio se i muzičkom publicistikom i sabiranjem narodnih napjeva na slovenskom etničkom području. U svojim obradbama narodnih melodija nastojao da sačuva izvorne muzičke karakteristike. Komponirao je za klavir, za orgulje, zborove, mise i crkvene pjesme. D. Co.

ORFEJ (grč. Ὀρφεύς), mitski grčki pjevač koji je svojim pjevanjem i sviranjem krotio divlje zvijeri te pokretao drveće i kamenje. Pjevao je uz gitaru ili liru, pa su ga smatrali utemeljiteljem kitarodije. Rastrgale su ga bahantkinje (menade), jer se protivio Dionisovim orgijama. Njegova glava s lirom, bačena u rijeku Hebros, došla je preko mora do Lesbosa, otoka lirskoga pjesništva.

Priča o Orfeju i njegovu putu u Podzemlje ide u red najpoznatijih i najraširenijih mitoloških opernih sadržaja: izgubivši voljenu ženu Euridiku, koju je ujela zmija, O. je pjevanjem sklonuo bogove da mu je vrate. Budući da nije mogao odoljeti želji, pa se, unatoč izričitoj zabrani okrenuo prije vremena, ostao je zauvijek bez nje. Počevši od prvih opernih kompozitora, J. Perija (1600), G. Caccinija (1600) i C. Monteverdija (1607), za tim su sadržajem sve do naših dana posezali brojni muzičari, među njima i Ch. W. Gluck (1762), F. G. Bertoni (1776), L. Delibes (1878), E. Křenek (1923), G. F. Malipiero (1925), D. Milhaud (1926) i

ORFEJ, detalj s atičke vaze 4. v. st.